

Sygn. akt III C 551/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 lutego 2016 roku

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie, Wydział III Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Ewa Dietkow

Protokolant: Łukasz Jędraszko

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 lutego 2016 roku w W.

sprawy z powództwa W. G.

przeciwko Skarbowi Państwa – Staroście O.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego Skarbu Państwa – Starosty O. na rzecz powoda W. G. kwotę 180.260,00 PLN (sto osiemdziesiąt tysięcy dwieście sześćdziesiąt złotych) z ustawowymi odsetkami od kwoty 105.414,00 PLN od dnia 21 sierpnia 2014 roku do dnia zapłaty oraz od kwoty 74.846,00 PLN od dnia 14 grudnia 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz odsetki ustawowe w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 3,5 punktów procentowych od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 5.617,00 PLN (pięć tysięcy sześćset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;
2. w pozostałej części powództwo oddala;
3. nakazuje pobranie od pozwanego Skarbu Państwa – Starosty O. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie kwotę 2.438,03 PLN (dwa tysiące czterysta trzydzieści osiem i 03/100 złotych) tytułem wydatków.

Sygn. akt III C 551/14

UZASADNIENIE

Powód W. G. w pozwie złożonym 8 kwietnia 2014 roku wnosił

o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Starostę O. kwoty 105.414,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Pozwany Skarb Państwa – Starosta O. zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wnosił o oddalenie powództwa, podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powoda, wnosił o zasądzenie od powoda na rzecz Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W piśmie procesowym z 15 grudnia 2015 roku powód rozszerzył powództwo do kwoty 180.260,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, ponadto podtrzymywał wniosek o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 24 listopada 1993 roku powód zawarł z Wojewódzką Dyрекcją Dróg Miejskich Rejon w O. umowę dzierżawy nieruchomości stanowiącej ogrodzony teren

o powierzchni 2597 m² w O. przy ulicy (...), fizycznie wydzielonego z większego obszaru według załączonego do umowy szkicu – dowód – umowa k. 94-95, w aktach SR w Otwocku I C 31/08 k. 25-26. Umowa została zaczęła obowiązywać strony od 1 września 1993 roku i została zawarta na okres 10 lat, tj. do dnia 31 sierpnia 2003 roku – dowód – § 4 i 7 umowy k. 94-95. W § 8 umowy strony ustaliły, iż rozwiązanie umowy może nastąpić przez każdą ze stron z zachowaniem sześciomiesięcznego terminu wypowiedzenia – dowód – umowa k. 95. W dniu zawarcia umowy dzierżawy strony zawarły umowę sprzedaży, na mocy której W. G. nabył od Wojewódzkiej Dyrekcji Dróg Miejskich w O. na potrzeby prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej wiatę garażowo-magazynową konstrukcji stalowej za cenę 288.300.000,00 starych złotych oraz barak składający się z 6 kontenerów za cenę 186.900.000 starych złotych, które zostały opisane jako nie związane trwale z gruntem, znajdujące się na nieruchomości położonej w O. przy ulicy (...) za łączną cenę rynkową 475.200.000,00 starych złotych wyliczoną przez rzeczoznawców inż. R. F. i Z. L. – dowód – umowa sprzedaży k. 97-98, elaborat szacunkowy k. 126-132, faktura nr (...) k. 79. Województwo (...) uzyskało osobowość prawną z dniem 1 stycznia 1999 roku – okoliczność wynikająca z przepisów prawa. Decyzją Nr (...) z 18 lutego 2002 roku Wojewoda (...) stwierdził nabycie przez Województwo (...) z mocy prawa w dniu 1 stycznia 1999 roku nieodpłatnie własności zabudowanej nieruchomości położonej w O. przy ul. (...) o łącznej powierzchni 8251 m², która w dniu 1 stycznia 1999 roku stanowiła własność Skarbu Państwa i pozostawała we władaniu (...) Zarządu Dróg Wojewódzkich w W. – dowód – decyzja k. 92-93. Do umowy z 24 listopada 1993 roku powód i (...) Zarząd Dróg Wojewódzkich Rejon Drogowy w O. wprowadzili 29 listopada 2002 roku zmianę § 7, który otrzymał brzmienie: umowa została zawarta na okres 3 lat tj. do dnia 31 sierpnia 2006 roku – dowód – aneks nr (...) k. 96. (...) Zarząd Dróg Wojewódzkich w W. po upływie terminu, do którego umowa dzierżawy z powodem była zawarta nie zawarł umowy na dalszy okres – dowód – pismo k. 99. Od 1 września 2006 roku powód zajmował nieruchomość bez tytułu prawnego wobec czego (...) Zarząd Dróg Wojewódzkich w W. wezwał powoda do opuszczenia nieruchomości do 31 grudnia 2006 roku – pismo k. 100. W grudniu 2006 roku powód z prywatnej opinii wydanej na jego zlecenie dowiedział się, że stalowa wiatka na nieruchomości położonej w O. przy ulicy (...) jest obiektem trwale związanym z gruntem, o czym zawiadomił (...) Zarząd Dróg Wojewódzkich w W. – dowód – pismo k. 102. W dniu 26 września 2007 roku skierowanym do (...) Zarządu Dróg Wojewódzkich powód oświadczył, że uchyła się od skutków prawnych swego oświadczenia woli, złożonego w umowie kupna – sprzedaży obiektów budowlanych, położonych w O. przy ulicy (...) w dniu 24 listopada 1993 roku, jako złożonego pod wpływem błędu – dowód – oświadczenie k. 106. Pertraktacje ugodowe dotyczące rozliczeń pomiędzy powodem, a jednostką podległą Województwu (...) zakończyły się brakiem porozumienia – bezsporne. W pozwie z 23 stycznia 2008 roku w Sądzie Rejonowym w Otwocku w sprawie sygn. akt I C 31/08 Województwo (...) Zarząd Dróg Wojewódzkich w W. wniósł przeciwko powodowi o nakazanie wydania nieruchomości gruntowej o powierzchni 2597 m² położoną w O. przy ulicy (...) stanowiącą jego własność oraz o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości - dowód – pozew w aktach SR w Otwocku I C 31/08. Wyrokiem z dnia 7 lipca 2011 roku Sąd Rejonowy w Otwocku w pkt I nakazał W. G., aby wydał powodowi Województwu Mazowieckiem - (...) Zarządowi Dróg Wojewódzkich z siedzibą w W. nieruchomość położoną w O. przy ulicy (...), składają się działek nr (...) o łącznej powierzchni 2597 m² (KW nr (...)) za wyjątkiem części działki (...) zajętej pod magazyn soli, za jednoczesną zapłatą przez powoda na rzecz W. G. kwoty 105.414 zł. Na skutek apelacji obu stron tut. Sąd wyrokiem z 8 marca 2013 roku w sprawie sygn. akt IV Ca 88/12 zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że skreślił słowa „za jednoczesną zapłatą przez powoda na rzecz pozwanego kwoty 105.414 zł”, w pozostałym zakresie oddalił apelację W. G. i orzekł o kosztach procesu instancji odwoławczej – wyrok w aktach SR w Otwocku I C 31/08 k. 499. Powód został usunięty z nieruchomości przy ul. (...) w O. 26 czerwca 2014 roku – okoliczność przyznana k. 238. Aktualna cena rynkowa stalowej hali trwale związanej z gruntem wynosi 180.260,00 zł – dowód – opinia biegłego rzeczoznawcy majątkowego J. S. k. 184–195, wyjaśnienia biegłego e-protokół k. 238, 00:29:58-00:30:04. Jako podstawę prawną dochodzonego roszczenia powód wskazał przepisy art. 405 k.c. w związku z art. 410 § 1 i 2

k.c. Pozwany otrzymał odpis pozwu 20 sierpnia 2014 roku – dowód – potwierdzenie odbioru k. 55. Pismo ze zmianą powództwa powód doręczył pozwanemu 14 grudnia 2015 roku – dowód – potwierdzenie nadania k. 245.

Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego:

Okoliczności faktyczne nie były pomiędzy stronami sporne. Opinię biegłego J. S. Sąd ocenił jako dowód wartościowy i wiarygodny. Biegły wycenił budynek trwale związany z gruntem zgodnie z postanowieniem dowodowym Sądu mając ku temu stosowne kwalifikacje oraz doświadczenie zawodowe. Spójnie prezentował tok rozumowania, który doprowadził biegłego do wniosków końcowych opinii zarówno w opinii pisemnej, jak i w toku wyjaśnień opinii złożonych w oparciu o treść art. 286 k.p.c. na rozprawie 11 grudnia 2015 roku. Biegły wyjaśnił, że dla określenia wartości odtworzeniowej hali stosował cennik (...) biuletyn (...) Zeszyt 32/2015 (1580) cz. I obiekty kubaturowe – II kwartał 2015 roku, w którym znalazł obiekt o niemalże identycznych parametrach. Uzasadnił zastosowanie metody odtworzeniowej tym, że obecnie na rynku bardzo trudno jest znaleźć obiekt budowlany o identycznych parametrach, jakie posiada opiniowana hala. Biegły wyjaśnił dlaczego mimo tego, że porównywany obiekt posiadał 2 sztuki wrót, zaś opiniowany 6 sztuk wrót nie uwzględnił w swojej opinii wartości 4 sztuk wrót do stalowej hali. Biegły nie był w stanie określić o ile wartość hali mogłaby wzrosnąć z uwzględnieniem ceny 4 sztuk wrót. Wskazał, że pierwszorzędne znaczenie dla ustalenia wartości hali miała jej powierzchnia, a nie ilość wrót.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Podstawowe znaczenie ma w sprawie ocena prawna bez wątplenia niespornych okoliczności faktycznych.

Umowa kupna-sprzedaży hali stalowej trwale związanej z gruntem zawarta 24 listopada 1993 roku była nieważna. Umowa ta nie stała się ważna po zapłacie przez powoda ceny nabycia hali. Powód kupił od pozwanego budynek trwale związany z gruntem, choć w dacie zakupu był informowany o odmiennym stanie tego związania. Sąd podziela utrwalony w orzecznictwie i doktrynie pogląd, że pojęcie budynku (nieruchomości budynkowej) oznacza budynek tylko taki „obiekt budowlany”, który odpowiada określeniu budynku w prawie budowlanym, a w stosunkach cywilnoprawnych jest w szczególności zgodny z pojęciem budynku jako nieruchomości według art. 46 § 1 k.c. – tak między innymi Sąd Najwyższy w wyroku z 29 kwietnia 2011 roku w sprawie I CSK 484/10, LEX nr 936482. Zgodnie z tym przepisem nieruchomość budynkowa dzieli losy nieruchomości gruntowej. Zgodnie z art. 48 k.c. z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w ustawie, do części składowych gruntu należą budynki i inne urządzenia trwale związane z gruntem. „Budynki (i inne budowle) tylko wtedy stanowią część składową nieruchomości gruntowej (gruntu), gdy są z nim trwale związane. W przeciwnym razie stanowią rzecz ruchomą. Wszelkie budowle tylko przejściowo lub w nietrwały sposób związane z gruntem nie stanowią jego części składowej. Dotyczy to w szczególności baraków, kiosków, pawilonów itp.” – tak wyrok Sądu Najwyższego z 11 lutego 1998 roku, III CKN 358/97, LEX nr 519925. Stosownie do art. 47 § 1 k.c. część składowa rzeczy nie może być odrębnym podmiotem własności i innych praw rzeczowych. Właśnie dlatego, że budynek stalowej hali jest trwale związany z gruntem, jest częścią składową nieruchomości gruntowej nie może być odrębnym przedmiotem obrotu prawnego. Kupno - sprzedaż hali stalowej, jako czynność prawna pomiędzy powodem, a jednostką pozwanego - Wojewódzką Dyрекcją Dróg Miejskich w O. była od początku nieważna - art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 47 § 1 k.c. i nie stała się ważna na skutek spełnienia świadczeń przez strony, ostatecznie przez powoda. Nieważna czynność prawna nie wywołuje skutków prawnych określonych w jej treści, a w przypadku, gdy na jej podstawie strony spełniły świadczenia, to mają one charakter świadczeń nienależnych - art. 410 § 2 k.c., a tym samym strona, która świadczyła ma prawo żądać zwrotu tego co świadczyła na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu tj. art. 410 § 1 k.c. w związku z art. 405 i następne k.c.. Sąd orzekający podziela pogląd Sądu Najwyższego eksponowany między innymi w wyroku z 7 maja 2015 roku w sprawie II CSK 441/14, LEX nr 1767091: „do powstania zobowiązania, którego podstawę stanowi art. 410 k.c. dochodzi w ten sposób, że wzbogacony uzyskuje bez podstawy prawnej korzyść majątkową w wyniku spełnienia świadczenia przez zubożonego. Brak podstawy prawnej oznacza brak causae świadczenia lub jej wadliwość. Przy ocenie czy miało miejsce nienależne świadczenie istotna jest podstawa prawna i cel świadczenia, a nie podstawa prawna wzbogacenia. *Condictio sine causa* ma zastosowanie wtedy, gdy czynność prawna, w wyniku której zostało spełnione świadczenie jest nieważna”.

W tych okolicznościach nie budzi wątpliwości, że nabycie przez powoda od pozwanego stalowej hali trwale związanej z gruntem za cenę 475,2 mln starych złotych stanowi zobowiązanie pozwanego w rozumieniu art. 410 § 2 k.c.

Województwo (...) uzyskało osobowość prawną z dniem 1 stycznia 1999 roku – data powstania - na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 24 lipca 1998 roku o wejściu w życie ustawy o samorządzie powiatowym, samorządzie województwa oraz o administracji rządowej w województwie (Dz. U. Nr. 99 poz. 631) w związku z art. 6 ust. 2 ustawy z 5 maja 1998 roku o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142 poz. 1950 ze zm.). Województwo (...) nie jest następcą prawnym innej osoby – Skarbu Państwa, którego statio fisci – Wojewódzka Dyrekcja Dróg Miejskich w O. nie istnieje. Powód złożył jednostce organizacyjnej Województwa (...) oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego drugiej stronie umowy pod wpływem błędu. W myśl art. 88 § 1 k.c. uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, które zostało złożone innej osobie pod wpływem błędu lub groźby, następuje przez oświadczenie złożone tej osobie na piśmie. Oświadczenie powoda złożone jednostce organizacyjnej Województwa (...), a nie Skarbu Państwa nie mogło wywrzeć skutku prawnego wobec pozwanego.

Wbrew pogładowi pozwanego Skarb Państwa odpowiada za świadczenie nienależne pobrane przez zlikwidowaną jednostkę organizacyjną w wykonaniu nieważnej czynności prawnej, choć sam przedmiot obrotu stanowi własność innego podmiotu, w tym wypadku Województwa (...). Powód na podstawie nieważnej umowy kupna-sprzedaży stalowej hali trwale związanej z gruntem uiszczył w 1993 roku zlikwidowanej Wojewódzkiej Dyrekcji Dróg Miejskich w O. cenę zakupu hali, którą po reformie administracyjnej ma w posiadaniu (...) Zarząd Dróg Wojewódzkich w W. – jednostka organizacyjna Województwa (...). Zgodnie z art. 80 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 roku przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133 poz. 872 z późn. zm.) samorząd terytorialny nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania powstałe do 31 października 1998 roku w związku z działalnością państwowych jednostek organizacyjnych, zobowiązania te pozostają zobowiązaniami Skarbu Państwa jako podmiotu prawa wyposażonego w osobowość prawną, który nie uległ likwidacji - tak wyrok Sądu Najwyższego z 22 października 2002 roku, sygn. akt III CKN 1125/00, Lex 78361. Sąd Najwyższy wyjaśnił w szczególności, że „kwestia regulacji zobowiązań Skarbu Państwa związanych z funkcjonowaniem jego jednostek organizacyjnych została unormowana w art. 80 ust. 1 ustawy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (p.w.u.r.a.), stanowiącym, że zobowiązaniami Skarbu Państwa, powstałymi do dnia 31 grudnia 1998 roku, są zobowiązania finansowe państwowych jednostek budżetowych i zakładów budżetowych, przejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Porównanie przepisów art. 80 ust. 1 i art. 103 ust. 4 i 5 p.w.u.r.a., w powiązaniu z ich lokatą w ustawie (pierwszy zamieszczony w rozdziale pt. "Rozliczenia finansowe", drugi natomiast w rozdziale pt. "Przepisy dostosowujące oraz przepisy końcowe"), upoważnia do postawienia tezy, że zakres przedmiotowy art. 103 ust. 4 i 5 jest szerszy niż określony w art. 80 ust. 1. W art. 103 ust. 4 i 5 chodzi bowiem o prawa i obowiązki powstałe na tle stosunków prawnych związanych z działalnością zarządcy drogi w zakresie jego zadań i kompetencji, podczas gdy art. 80 ust. 1 dotyczy wyłącznie zobowiązań finansowych. Przepisów tych nie można zatem postrzegać w relacji *lex generalis - lex specialis*". Skoro zatem powód w ramach nieważnej czynności prawnej uiszczył Wojewódzkiej Dyrekcji Dróg Miejskich w O. jako jednostce Skarbu Państwa cenę 475,2 mln starych złotych za obiekt budowlany, który następnie musiał zwrócić Województwu (...) Zarządowi Dróg Wojewódzkich w W. jako właścicielowi to zobowiązaniem do zwrotu tego nienależnego świadczenia jest Skarb Państwa, jako odpowiedzialny za zobowiązania finansowe państwowej jednostki budżetowych, która uległa likwidacji.

Sąd nie uwzględnił zarzutu przedawnienia podniesionego przez pozwanego.

Wynikający z art. 118 k.c. ogólny termin przedawnienia roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, w tym opartych na konstrukcji nienależnego świadczenia, jest oznaczony na dziesięć lat, a w przypadku, gdy co miało miejsce w niniejszej sprawie, roszczenia mogą być zakwalifikowane jako pozostające w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej, właściwy termin przedawnienia wynosi 3 lata. Zdaniem Sądu zwrot świadczenia pieniężnego, będącego konsekwencją stosowania przepisów o nienależnym świadczeniu uprzednio spełnionego na mocy wzajemnej umowy z udziałem prowadzącego działalność gospodarczą, która to umowa okazała się nieważna, nie można uznać za świadczenie pozostające w jakimkolwiek związku z prowadzeniem tej działalności. Takie

świadczenie pozostaje bowiem w związku ze stwierdzeniem nieważności umowy, a nie w związku z prowadzeniem działalności gospodarczej, ponieważ obowiązek jego spełnienia jest wynikającym z ustawy bezpośrednim następstwem zastosowania cywilnoprawnej sankcji nieważności. Obowiązek zwrotu nienależnego świadczenia wynikający z nieważnej umowy jest prostą konsekwencją woli ustawodawcy - art. 410 § 1 i 2 k.c.. Związku świadczenia pieniężnego z prowadzeniem działalności gospodarczej nie można więc wówczas oceniać przez pryzmat przedmiotu umowy, ponieważ spełnienie tego świadczenia nie następuje w wykonaniu ważnej umowy, ale w następstwie jej nieważności i konsekwencji ustawowych zastosowania tej sankcji cywilnoprawnej. Wobec powyższego należy w niniejszej sprawie przyjąć dziesięcioletni termin przedawnienia roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia.

Bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się co do zasady w chwili, w której roszczenie staje się wymagalne, z zastrzeżeniem sytuacji, kiedy bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się zanim nastąpi wymagalność roszczenia. Sytuacja taka może nastąpić jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, wówczas bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Zasada ta wynika wprost z art. 120 kodeksu cywilnego, i ma swoje zastosowanie dla rozważań dotyczących niektórych przypadków roszczeń o zwrot nienależnego świadczenia. Sąd podziela stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w wyroku z dnia 29 kwietnia 2009 roku, sygn. II CSK 625/08, który rozpoznając sprawę, w której ustalenie początku biegu terminu przedawnienia zależało

od podjęcia czynności przez uprawnionego zważył, iż „bieg terminu przedawnienia roszczenia wynikającego z nienależnego świadczenia, spełnionego w wykonaniu nieważnej czynności prawnej, rozpoczyna się od dnia, w którym uprawniony mógł w najwcześniejszym możliwym terminie wezwać zobowiązanego do zapłaty (art. 120 § 1 zd. drugie i art. 410 § 2 k.c.)”. Powszechnie bowiem jest przyjmowane, że zdanie drugie w art. 120 § 1 k.c. powinno być traktowane jako *lex specialis* w odniesieniu do reguły ogólnej w przedmiocie zasad ustalenia początku biegu terminu przedawnienia. Treść art. 120 § 1 k.c. wskazuje wprost,

że przedawnienie może rozpocząć swój bieg, pomimo że świadczenie nie jest jeszcze wymagalne. Jednakże Sąd Najwyższy wyraźnie podkreślił, iż taka interpretacja zasad prawa cywilnego nie powoduje, że bieg przedawnienia w omawianej sytuacji rozpoczyna się wraz

z zawarciem umowy. Określenie chwili początkowej dla biegu przedawnienia zależy od wielu czynników, a w szczególności od rodzaju świadczenia, jakie ma być spełnione. Nie można więc określić z zasady chwili rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia, a jedynie indywidualnie w odniesieniu do konkretnie rozpoznawanej sytuacji. Podzielając w tym zakresie stanowisko Sądu Najwyższego, stwierdzić można, iż w okolicznościach, o których mowa w art. 120 § 1 zd. 2 k.c., początek biegu przedawnienia roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia powinna zostać ustalona przez „dodanie do daty zawarcia umowy najkrótszego czasu, jaki w konkretnych okolicznościach jest niezbędny wierzycielowi dla dokonania wezwania dłużnika do wykonania zobowiązania oraz czasu, jaki jest potrzebny dłużnikowi, działającemu z należytą starannością, aby mógł spełnić świadczenie wykonując to zobowiązanie”.

Zdaniem Sądu w niniejszej sprawie najwcześniejszym możliwym terminem, w którym powód mógłby wezwać zobowiązanego – Skarb Państwa do zapłaty jest 9 marca 2013 roku, tj. dzień następny po ogłoszeniu wyroku z 8 marca 2013 roku w sprawie IV Ca 88/12 tut. Sądu. Wskazać należy, iż dopiero z tą datą powód ostatecznie powziął wiedzę nie tylko co do przysługującego mu roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia, ale także o właściwej osobie zobowiązanej do jego spełnienia. Mając powyższe na uwadze oraz wniesienie pozwu przez powoda w dniu 8 kwietnia 2014 roku uznać należy, iż jego roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia nie uległo przedawnieniu. Nawet, gdyby przyjąć za słuszne twierdzenia pozwanego, iż powód wiedzę o spełnieniu nienależnego świadczenia powziął w grudniu 2006 roku (data sporządzenia prywatnej opinii przez biegłego), to i tak wobec braku upływu dziesięcioletniego terminu przedawnienia może on żądać od zobowiązanego zwrotu tego świadczenia.

Na marginesie podnieść należy, iż nawet gdyby Sąd przyjął zgodnie z twierdzeniami pozwanego trzyletni termin przedawnienia o zwrot nienależnego świadczenia, to i tak korzystanie z tego zarzutu przez stronę pozwaną musiałoby zostać uznane jako nadużycie prawa podmiotowego nie korzystające z ochrony (art. 5 k.c.). Mimo istotnej funkcji jaką pełni przedawnienie, to jest funkcji stabilizującej stosunki społeczne, funkcja ta nie przedstawia się jako nadrzędna,

musi ona w pewnych sytuacjach ustąpić przed inną wartością, jaką jest prawo strony do uzyskania orzeczenia zgodnego z poczuciem sprawiedliwości. Zastosowanie art. 5 k.c. w odniesieniu do zarzutu przedawnienia zakłada rozważenie, na tle całokształtu okoliczności sprawy, interesów i postaw obu stron roszczenia, tj. zarówno uprawnionego, jak i zobowiązanego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2013 r., sygn. V CSK 516/2012). W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntował się pogląd aprobowany przez Sąd w niniejszej sprawie, zgodnie z którym sąd może wyjątkowo nie uwzględnić upływu przedawnienia dochodzonego roszczenia, jeżeli podniesienie przez dłużnika zarzutu przedawnienia nosi znamiona nadużycia prawa podmiotowego (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1993 r., sygn. III CZP 8/93 OSNCP 1993, nr 9 poz. 153, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 października 1996 r., sygn. III CZP 76/96 OSNC 1997, nr 2 poz. 16). Oceny skuteczności tego zarzutu przez przyzmat zasad współzycia społecznego należy dokonywać z uwzględnieniem istotnych okoliczności rozpoznawanej sprawy, takimi jak: przyczyna opóźnienia w dochodzeniu roszczenia i czas jego trwania, wpływ zachowania dłużnika na upływ przedawnienia, czy też charakter uszczerbku doznanego przez poszkodowanego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 czerwca 2001 r., sygn. II CKN 604/2000 OSNC 2002, nr 3 poz. 32; uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2006 r., sygn. III CZP 84/2005 OSNC 2006, nr 7-8 poz. 114).

Powszechnie w judykaturze i doktrynie przyjmuje się, że klauzula zasad współzycia społecznego ma charakter uniwersalny i dotyczy wykonywania wszelkich praw podmiotowych. Zdaniem Sądu ze względu na szczególne okoliczności należało nie uwzględnić zarzutu przedawnienia przez wzgląd na zasady współzycia społecznego. Wskazać należy, iż powód zawierając umowę kupna - sprzedaży 24 listopada 1993 roku z Wojewódzką Dyрекcją Dróg Miejskich w O. został wprowadzony w błąd co do braku związania z gruntem zakupionej hali nazywanej wiatą. Powód o trwałym związaniu hali z gruntem dowiedział się w grudniu 2006 roku po czym podjął działania zmierzające do odzyskania aktualnej wartości hali. Po wniesieniu przez Województwo (...) Zarząd Dróg Wojewódzkich w W. pozwu o wydanie nieruchomości i zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości powód podnosił zarzut zatrzymania oraz wnosił o zwrot wartości obiektu trwale związanego z gruntem. To dopiero Sąd w wyroku z 8 marca 2013 roku w sprawie sygn. IV A Ca 88/12 anulował zobowiązanie powoda do zapłaty na rzecz Województwa (...) ustalonej przez Sąd Rejonowy ceny rynkowej stalowej hali. Sąd ten uznał bowiem, że to nie Województwo (...) Zarząd Dróg Wojewódzkich w W., a Skarb Państwa jest właściwym podmiotem zobowiązanym do zwrotu świadczenia spełnionego przez powoda. Nie można zatem twierdzić, że powód wnosząc pozew w niniejszej sprawie przeciwko Skarbowi Państwa 8 kwietnia 2014 roku spóźnił się znacznie w dochodzeniu roszczenia. Nie można także przypisać powodowi braku należytej staranności wobec skierowania roszczenia o zwrot aktualnej ceny rynkowej hali do niewłaściwego podmiotu, skoro taką starannością nie wykazało się Województwo (...) Zarząd Dróg Wojewódzkich w W., a zatem podmiot silniejszy od powoda, które zarzut braku legitymacji procesowej biernej w tym zakresie podniosło dopiero na etapie postępowania przed sądem II instancji.

Obronę pozwanego opartą na zarzucie przedawnienia Sąd uznał za nieskuteczną, zarzut przedawnienia za sprzeczny z zasadami współzycia społecznego, a podniesiony przez powoda zarzut nadużycia przez pozwanego prawa podmiotowego za usprawiedliwiony.

Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przepis ten stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Nie ma racji pozwany zarzucając, że Sąd brał pod uwagę cenę wszystkich obiektów posadowionych na gruncie, a kupionych przez powoda 24 listopada 1993 roku. Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego wyłącznie dla określenia aktualnej ceny rynkowej stalowej hali trwale związanej z gruntem. Sąd brał pod uwagę, że wówczas powód zapłacił za tę halę 288.300.000,00 starych złotych, następnie denominację złotego w 1995 roku oraz zmianę siły nabywczej pieniądza na przestrzeni ponad 20 lat oraz fakt utrzymywania hali przez powoda w dobrym stanie technicznym, nie zmienionym od daty zakupu. Cena ustalona przez biegłego na kwotę 180.260,00 zł stanowi obecną wartość uiszczoną przez powoda w 1993 roku w wykonaniu nieważnej umowy kupna-sprzedaży hali.

Zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego ma charakter bezterminowy i jest wymagalne po wezwaniu do zapłaty - art. 455 k.c.. – tak Sąd Najwyższy w uchwale z 26 listopada 2009 roku, III CZP 102/09, OSNC 2010, nr 5 poz.

75. Termin spełnienia przez dłużnika takiego zobowiązania (mającego także wpływ na kwestie opóźnienia), określa się zgodnie z art. 455 k.c. z uwzględnieniem wezwania skierowanego przez wierzyciela do dłużnika, na które wezwanie dłużnik powinien spełnić świadczenie niezwłocznie. Powód dopiero w pozwie wystąpił z żądaniem do pozwanego zapłaty kwoty 105.414,00 zł, a pozwany dowiedział się o wezwaniu do zapłaty z doręczeniem odpisu pozwu. Od dnia następnego po doręczeniu odpisu pozwu tj. 21 sierpnia 2014 roku powodowi należą się odsetki ustawowe stosownie do treści art. 359 § 1 i § 2 k.c., a nie od daty wniesienia pozwu. Powód rozszerzył powództwo o kwotę 74.846,00 zł doręczając pozwanemu 14 grudnia 2015 roku pismo procesowe, a 11 grudnia 2015 roku w obecności zastępcy procesowego pozwanego takie rozszerzenie powód zapowiedział. Tak więc od 14 grudnia 2015 roku wymagalne stało się świadczenie w kwocie 74.846,00 zł, a odsetki ustawowe od tej kwoty Sąd zasądził od 14 grudnia 2015 roku stosownie do treści art. 359 § 1 i § 2 k.c.. W części dotyczącej żądania zasądzenia odsetek od daty wniesienia pozwu do daty doręczenia pozwanemu odpisu pozwu Sąd powództwo oddalił.

O kosztach Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., uznając, że wygrana pozwanego jest nieznaczna obciążył go obowiązkiem zwrotu kosztów powodowi. Powód uiszczył w części opłatę od pozwu w kwocie 2.000,00 zł oraz był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, który jest adwokatem. Opłata za czynności adwokackie stanowi kwotę 3.600,00 zł na podstawie § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013 roku poz. 461 ze zm.) oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17,00 zł. Nieuiszczona opłata od pozwu w części w której powód był zwolniony od kosztów sądowych nie obciąża pozwanego. Ma to związek z ustawowym zwolnieniem Skarbu Państwa z obowiązku uiszczania opłat sądowych, określonym w art. 94 ustawy z 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. z 2014 roku poz. 1025 ze zm.). Wyjątek od zasady określonej w art. 113 ust. 2 ustawy w postaci odstąpienia od obowiązku ściągnięcia nieuiszczonych opłat nie dotyczy wydatków. Od obowiązku zwrotu wydatków Skarb Państwa (właściwa statio fisci) nie jest zwolniony i wyłożone ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie wynagrodzenie biegłego w kwocie 2.438,03 zł należało od niego pobrać. Sąd nie ściągnął należności z zasądzonych na rzecz powoda roszczenia opierając się na treści art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Kierując się względami słuszności Sąd uznał, że to pozwany powinien ponosić wydatki związane z wieloletnim dochodzeniem należnego powodowi świadczenia dlatego, że nie uznał roszczenia powoda, a wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego powód był zmuszony złożyć po odpowiedzi na pozew.